

Ode aan Putten (1)

H.M. van Reijn

Woningbouw in het Putterbosch

inleiding op onderstaand artikel door Gerrit Buter (redactie):

Op 29 augustus 1885 hield het maalschap " 't Putterbosch" op te bestaan en werd het omgezet in de "N.V. Putterbosch". In plaats van maalman was men nu aandeelhouder. Deze omzetting was nodig om het bos bij elkaar te houden, daar door de invoering van de Markenzwet het risico heel groot was dat het anders versnipperd zou worden, doordat de marken en maalschappen werden opgeheven. De verdiensten uit het bos waren niet bevredigend en men zocht naar andere wegen. Die vond men in het scheppen van bouwpercelen voor de gegoede burger uit het westen. Die hadden hun oog al laten vallen op de Veluwe waar men graag een woonhuis of een zomerwoning wilde hebben.

Zo trof de markt van vraag en aanbod elkaar in het Putterbosch en vanaf circa 1910 is men begonnen met de bouw van de woningen.

Het moet rond 1927 zijn geweest dat mijn ouders Putten ontdekte en er beiden verliefd op werden. Ze logeerden de eerste keer in hotel de Spreng. Zeer ondernemend voor die tijd, gingen ze op zoek in het Putterbosch om eventueel zelf iets te bezitten.



't Meesje met Lenie van Reijn

Dat lukte niet direct en het jaar daarop huurden ze voor de zomermaanden het huisje De Damiaatjes. Uiteindelijk kwamen ze toch terecht op de Laak, waar het huisje 't Meesje te koop stond. Er werd niet lang over nagedacht en de koop was snel gesloten. Er zat een stuk bosgrond bij vanaf de Laak tot aan de Kozakkenweg en tussen Het Hakhout en Doornroosje. Het huisje 't Meesje was een schattig huisje. Het bestond uit een grote huiskamer en een klein keukentje. Toen de koop was gesloten, heeft mijn vader

opdracht gegeven om er twee slaapkamers aan te bouwen en een open

waranda, gericht op de Kozakkenweg. Zo kon je 's zomers, wanneer het wel eens regende, toch buiten zitten.

Ook moest er een pomp worden geslagen voor water, en daarbij een huisje met een aanrecht en een plee, zoals dat werd genoemd. Het moet rond 1931-1932 klaar voor bewoning zijn geweest. In die tussentijd werd er in De Damiaatjes gelogeerd.

Er was geen elektra en geen stromend water. Een olielamp zorgde in de huiskamer voor licht. Het was een mooie lamp met veel koper en om de glazen kap een soort franje van kleine gekleurde glazen kraaltjes. De lamp kon met koperen kettingen zowel hoog als laag worden gehangen. De slaapkamers werden verlicht met verplaatsbare, kleine petroleumlampjes om neer te zetten of op te hangen. Gas was er ook niet en mijn moeder kookte op petroleumstellen. Ik weet nog goed dat de onderkanten van de pannen met vim of fijn wit zand geschuurd werden.

In de huiskamer stond een heel grote Salamanderkachel waar alles in verstoekt werd. Daarop stond een ketel water, vooral zaterdags, want dan werden de kinderen met warm water gewassen; door de week gebeurde dat met koud water.

Het pomphuisje buiten had een kleurig zinken aanrecht. De pomp gaf heerlijk koud en schoon water dat je zo kon drinken. Achter het pomphuisje was het huisje met de plee: een grote houten plank met een rond gat in het midden en een houten deksel.

Op het dak was een leeg kapelletje. Later werd dat voorzien van een grote, koperen bel. Wanneer het etenstijd was, mochten we om beurten bel-len.

De mensen om ons heen

Wanneer het er de tijd voor was, ging mijn vader altijd jagen met jachttopziener Kieft, die een groen pak droeg, en onze vriend de boswachter Frans van Surksom, die een zwart pak droeg.

Mijn moeder had een goede hulp uit Putten. Het was Marie Bekkers, een gezellige blonde struise jonge vrouw die van aanpakken wist. Zij zorgde altijd dat alles netjes was wanneer wij met de heer Wendt uit Amsterdam met de auto werden gehaald.

Als klein meisje stond ik verbaasd te kijken hoe zij de ramen aan de buitenkant deed: een afwasteil met water werd half op de heup en buik gezet en met een grote houten pollepel gooide ze zo het water met kracht tegen de ramen. Geen spons, geen wissel, geen zeem – wat ik vanuit Amsterdam gewend was – kwam eraan te passen, maar schóón dat de ramen werden...!

Marie Bekkers gaf ook opdracht aan iemand uit Putten om een grote kuil te graven – toen kon dat nog – om het vuil in te doen. Die kuil werd naderhand, voordat wij weer terug moesten naar Amsterdam, weer dichtgegooid waar mijn vader bij was.

Boer Geurts

Vlak bij ons woonde boer Geurts. We kwamen er vaak. Mijn broer Rob mocht altijd meehelpen met het binnenhalen van het hooi – hij zat dan altijd bovenop het hooi – of hij hielp zoon Harmen Geurts met het melken van de koeien. Ik mocht etensresten en schillen naar boer Geurts brengen en soms zelf aan de varkens voeren.

Hierbij ziet u enkele foto's die op de boerderij zijn genomen. Ze dateren van voor 1940.



De boerderij van Geurts met buitenverblijf voor de varkens, gezien vanaf de Laak.



Op de boerderij van Geurts zit Lenie tussen de kippen



Op het erf achter de boerderij staan de schone melkbussen te drogen.

Op één van de foto's is het buitenhok van de varkens nog te zien. Ik zal een jaar of 3 zijn geweest toen ik door mijn vader tussen de loslopende kippen werd gezet. De kippen liepen overdag buiten te scharrelen; dat was toen nog heel gewoon.

Bij boer Geurts stond de pomp gewoon buiten. Daar schrobde moeder Geurts na het melken de melkbussen schoon, waarna ze omgekeerd werden neergezet. Zoon Harme stond zich, wanneer hij van het land kwam, aan de pomp te wassen.

Het bos

In de zomer- en herfstvakanties waren wij in Putten. Het bos rondom ons stond vol met bosbessenstruiken. In die tijd heb ik een hoop bosbessen geplukt in een mandje, maar onder het plukken ook een heleboel gesnoept. En wanneer het 's nachts geregend had, kon je de volgende dag volop cantharellen plukken. Daarvan is nu echter weinig terug te vinden.

Leren fietsen

In Amsterdam woonden wij bij het centrum, vlakbij het Leidseplein, waar mijn ouders een bontzaak hadden. Er was voor die tijd al veel verkeer en we mochten er nooit op straat spelen. Het fietsen heb ik dan ook in Putten geleerd, op het Sparrelaantje, dat loopt vanaf de Laak tegenover Het Hakhout, parallel aan de weg richting Geurts. Aan de ene kant stond mijn moeder, aan de andere kant Stien, ons dienstmeisje uit Amsterdam. Toen ik kon fietsen, kreeg ik mijn eerste fiets, gekocht bij de firma Wendt. Maar omdat ik nog niet goed bij de trappers kon komen, werden er houten lokken op de trappers aangebracht.

Vanaf dat moment kon ik naar hartelust fietsen in het Putterbosch. Halverwege de Laak en de Kozakkenweg waren twee heuveltjes met daarboven een gietijzeren bank. Voor ons was het de kunst om zo snel mogelijk met de fiets naar beneden te gaan. 's Winters werd daar het sleetje voor gebruikt.

Marktdag

Op woensdag was het voor ons 'martdag'. We kochten veel op de markt, zoals een servies van Ceramique Maestricht. Dit servies was verkrijgbaar in de kleuren rood, blauw en groen. Zelf heb ik na al die jaren nog een theekop en schotel in het groen en een ontbijtbordje met kelkkan in het blauw; ongeveer 60 jaar geleden gekocht op de markt in Putten. En terwijl men tegen 12 uur de markt ging opruimen, werd er bij Van Dam, de stalhouder, koffie gedronken. Daarna gingen we naar de winkel van juffrouw Van Dam, die voor 5 cent nogablokken verkocht in gekleurd papier. Er waren verschillende kleuren en je mocht van haar aanwijzen welke kleur je wilde hebben. Ze verkocht ook zalige grote ronde koeken, met crème van binnen en een bovenlaag van chocolade met in het midden een walnoot. De naam van deze koeken is mij ontschoten, maar ik weet dat alleen zij ze verkocht.

Vandaar ging de vaste gang naar de familie Goettsch. Mevrouw Goettsch stond altijd in de keuken achter de zaak. Daarachter was de eigen slachterij. In de keuken maakte ze reuzel en hoofdkaas en natuurlijk vetspek om kaantjes uit te bakken; dat rook altijd zo lekker!



V.l.n.r. Kees van Reijn, Frans van Surksum, Lenie en Rob van Reijn

De boswachter Frans van Surksum

De tijd in Putten was een heerlijke, fijne en zorgeloze periode uit mijn jeugd. Dat moge blijken uit dit verhaal. Zou er trouwens nog iemand zijn die boswachter Frans van Surksum kent? Hij staat op de foto met ons drietjes voor 't Meesje. Misschien een zoon van Mosterd of van Kieft? Of misschien Harme Geurts? Aan deze boswachter heb ik een speciale herinnering: hij had een wonderlijke manier om op de fiets te stappen. Telkens

als hij bij ons wegging, verbaasde ik mij daarover, omdat het mij erg moeilijk leek. In de bijgaande afbeelding heb ik het getekend. De afbeelding heb ik overgenomen uit een boek van mijn grote vriend Rien Poortvliet. En wanneer Van Surksum iets aan ons had verteld - hij kwam regelmatig een borreltje en een sigaartje halen als zijn diensttijd erop zat - was het laatste wat hij zei altijd: HEIT-IE-ZIJT-MET-TÉ-MAK (ik schrijf het op zoals ik het toen verstond). En wanneer ik nu kennissen op visite krijg die mijn verhaal van Putten kennen, gebruik ik, als ik ben uitgesproken, vaak deze woorden van Frans van Surksum: Heit-ie-zijt-met-té-mak

H. M. van Reijn
Gasperiflat 105
1422 XG Uithoorn

+++